

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Lappeenranta
Koulutusohjelma
Juridiikka

Antti Hietamies

LÄHESTYMISKIELTO TURVAAMISTOIMENA

Opinnäytetyö 2011

Tiivistelmä

Antti Hietamies

Lähestymiskielto turvaamistoimena, 31 sivua

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalous

Juridiikka

Opinnäytetyö 2011

Ohjaajat: Yliopettaja Marjut Heikkilä, Saimaan ammattikorkeakoulu

Lainsäädännön keinot suojata uhria väkivallalta ja sen uhalta olivat rajalliset ennen lähestymiskieltoa koskevan lain voimaantuloa. Lähestymiskieltoa koskevalla lainsäädännöllä on tarkoitus parantaa rikoksen uhrin asemaa ja ennaltaehkäistä väkivallantekoja.

Tutkimuksen lähteenä käytettiin kirjallista materiaalia. Oikeustapauksien avulla käsiteltiin lähestymiskieltotapauksiin liittyviä juridisia ongelmia. Käytettävissä oli myös Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja sekä poliisin tilastoja. Poliisin tilastot käsittelivät lähestymiskieltojen ja niiden rikkomisien määriä.

Laki lähestymiskiellosta tuli voimaan Suomessa vuoden 1999 alussa. Lain ensisijaisena tarkoituksena on antaa suojaa lähisuhteessa väkivallan uhan alla tai häirinnän kohteena oleville henkilöille. Vuonna 2005 tuli voimaan laki perheen sisäisestä lähestymiskiellosta. Sillä voitiin paremmin puuttua perheiden sisällä oleviin väkivaltatapauksiin ja uhkatilanteisiin.

Laki lähestymiskiellosta on ollut voimassa vuodesta 1999, joten lähestymiskieltoasioita on käsitelty eri oikeusasteissa useasti. Lähestymiskiellolla voidaan perustellusta syystä puuttua ihmisen perusoikeuksiin, joten oikeuskäytännössä on jouduttu ratkaisemaan ongelmia perusoikeuksien näkökulmasta. Esimerkiksi tapauksessa KKO:2007:71 korkein oikeus muutti hovioikeuden aiemmin tekemää päätöstä, jossa lähestymiskieltoon määrätyllä isällä ei katsottu olevan tapausoikeutta omaan lapseen. Korkein oikeus kumosi hovioikeuden päätöksen ja perusteli sen isän perusoikeudella lapseensa.

Lähestymiskieltoasioiden lukumääriä tarkasteltiin vuosien 2000 ja 2010 välillä sekä Suomessa, että Etelä-Karjalan alueella. Lisäksi Etelä-Karjalan alueella tarkastelua tehtiin kunnittain. Tilastojen mukaan lähestymiskieltotapaukset näyttävät keskittyvän kaupunkeihin ja pienemmissä kunnissa lähestymiskieltotapaukset ovat harvinaisempia. Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla on havaittavissa lähestymiskieltotapauksien lisääntyvän määrällisesti.

Lähestymiskieltotapauksien keskittyminen kaupunkeihin voi johtua viranomaispalveluiden (mm. poliisi-, sosiaalitoimi- ja oikeuslaitos) paremmalla saatavuudella kaupungeissa.

Asiasanat: Lähestymiskielto, Perheväkivalta

Abstract

Antti Hietamies

Restraining orders, Number of Pages 31,

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Business Administration

Jurisprudence

Bachelor's Thesis 2011

Instructor: Principal lecturer Marjut Heikkilä

The legislation for protecting victims from violence and threats were limited before the introduction of the law regarding restraining orders. The legislation for restraining orders is intended to improve the position of the victim and to prevent possible acts of violence.

Written material was used as sources in the study. The juridical problems of restraining orders were explored by reviewing actual court cases. Statistics used in the study originate from different publications of Finland's National Research Institute of Legal Policy and from the statistics of police dealing with restraining order issues and violations of the restraining order.

The law regarding the restraining order has been valid since 1999, and the restraining order issues have been handled in different courts commonly ever since. The primary purpose of the law is to protect a person living with the threat of violence or harassment in a close relationship. The law of the internal restraining order in a family became valid in 2005. By that, the violence and threats inside the family can be dealt with more effectively.

With restraining order, a person's basic rights can be justifiably affected and that is why the law scrutinizes the problems from the perspective of a person's basic rights. For example, in a case KKO:2007:71 the supreme court ended up changing the previous judgment of the court of appeal concerning the father's right of visiting his child as based on father's basic rights.

The number of restraining order cases in Finland and South-Karelia were examined between 2000 and 2010. In addition, the examination in South-Karelia was conducted also on the municipal level. According to statistics, restraining order cases occur mostly in cities. In smaller municipalities, restraining order cases are more uncommon. In a period of ten years, an increase in the number of restraining order cases can be found.

The difference in volume of restraining order cases may be explained by the better availability of authorities (like police, social services and justice services) in bigger cities.

Keywords: restraining order, domestic violence

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimusongelma	6
1.2	Tavoitteet ja tutkimusmenetelmät	6
2	TAUSTA	6
2.1	Historia.....	6
2.2	Lainsäädäntö Pohjoismaissa	6
2.3	Tilanne Suomessa ennen lainsäädäntöä lähestymiskiellosta	7
3	LÄHESTYMISKIELTO LAINKÄYTTÖASIANA	8
4	LÄHESTYMISKIELTO	9
4.1	Laki lähestymiskiellosta 1§	9
4.2	Kiellon määrittämisen edellytykset.....	9
4.3	Kiellon sisältö	10
4.4	Kiellon kesto	10
5	LÄHESTYMISKIELTOON MÄÄRÄÄMINEN	11
5.1	Tuomioistuin käsittely.....	11
5.2	Toimivaltainen viranomaislainen	11
5.3	Lähestymiskiellon hakeminen	12
5.4	Aloiteoikeus lähestymiskieltoasiassa	12
5.5	Asian käsittely käräjäoikeudessa	13
5.6	Lähestymiskiellon rekisteröinti	14
5.7	Oikeudenkäyntikulut lähestymiskieltoasioissa	14
6	LÄHESTYMISKIELTOJEN ERIMUODOT.....	15
6.1	Perusmuotoinen lähestymiskielto	15
6.2	Väliaikainen lähestymiskielto	15
6.3	Laajennettu lähestymiskielto	16
6.4	Perheen sisäinen lähestymiskielto	17
7	LÄHESTYMISKIELTOLAIN SOVELTAMINEN	18
7.1	Soveltaminen perheissä.....	19
7.2	Käytännön ongelmat.....	19
7.3	Viranomaistoiminta	21
8	LÄHESTYMISKIELLON RIKKOMINEN	22
8.1	Rangaistussäännökset.....	22
8.2	Pakkokeinolaki lähestymiskiellon rikkomistapauksissa	23
8.3	Rikkomistapausten valvonta	24
9	LÄHESTYMISKIELTOTAPAUKSIEN MÄÄRÄT	24
9.1	Suomessa.....	25
9.2	Etelä-Karjala	26
10	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ.....	27
11	LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Lähestymiskielto tarkoittaa, että kieltoon määrätty henkilö ei saa ottaa yhteyttä millään muotoa kiellolla suojattuun henkilöön. Yhteydenotoksi tulkitaan kaikenlainen yhteydenotto kuten puhelut, tekstiviestit, sähköposti, ovikellon soittaminen tai muu häiritsevä kontakti suojattavaan henkilöön. Yhteydenotot joihin, on asiallinen peruste, ovat sallittuja (Laki Lähestymiskiellosta).

Laki lähestymiskiellosta tuli voimaan Suomessa 1.1.1999. Lainsäädännöllä halutaan antaa suojaa väkivallan tai häirinnän kohteena olevalle henkilölle. Lainsäädännön tavoitteena on ollut myös parantaa rikoksen uhrin asemaa. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu lähestymiskielto asiaan liittyvää lainsäädäntöä. Tarkoitus on ollut etsiä mahdollisia käytännön ongelmia liittyen lähestymiskielto- ja lähestymiskiellon rikkomistapauksista.

Laki lähestymiskiellosta on ollut voimassa yli kymmenen vuotta, joten tällä hetkellä on saatavilla jonkin verran tilastoja, jotka kertovat mm. lähestymiskieltotapausten määrästä.

Työssä on käytetty lähteenä lainvalmisteluasiakirjoja, asiaan liittyviä lainkohtia, tutkimustuloksia sekä poliisin tilastoja lähestymiskieltotapausten määrästä.

Lähestymiskieltotapauksia voi olla erilaisissa ihmisten välisissä ongelmallisissa suhteissa, mutta tässä työssä on keskitytty lähestymiskieltoasioihin, jotka liittyvät perheväkivaltilanteisiin.

Lähteenä käytetyt lainkohdat ovat voimassa olevasta Suomen laista. Tutkimustuloksia on ollut saatavilla Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkojulkaisuista.

Lähestymiskieltotapausten määrää on tutkittu poliisiasian tietojärjestelmästä saatujen tietojen mukaan. Kyseisestä järjestelmästä ei ole tutkittu yksittäisen lähestymiskieltotapausten etenemistä prosessin aikana, vaan asiaa on tutkittu lähestymiskieltotapausten esiintyvyyden mukaan ja vertailua on tehty kunnittain.

1.1 Tutkimusongelma

Tässä tutkimuksessa selvitettiin juridisia ongelmia, jotka liittyvät lähestymiskieltoasioihin ja niiden soveltamiseen käytännössä. Oikeuskäytännöstä on nostettu esille mielenkiintoisia tapauksia, joissa on jouduttu pohtimaan lainsäätäjän tarkoitusta lain soveltamiseen sekä lähestymiskieltoasian vaikutuksia ihmisen perusoikeuksiin.

1.2 Tavoitteet ja tutkimusmenetelmät

Työssäni olen käyttänyt kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Lähteenä käytetyt lainkohdat ovat voimassa olevasta Suomen laista. Tutkimustuloksia on ollut saatavilla Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkojulkaisuista. Lähestymiskielto tapausten määrää on tutkittu poliisiasian tietojärjestelmästä saatujen tietojen mukaan. Kyseisestä järjestelmästä ei ole tutkittu yksittäisen lähestymiskielto tapausten etenemistä prosessin aikana, vaan asiaa on tutkittu lähestymiskielto tapausten esiintyvyyden mukaan. Tilastojen mukaan lähestymiskieltoasiat ainakin Etelä-Karjalassa vaikuttaisivat keskittyvän Lappeenrantaan ja Imatralle.

2 TAUSTA

2.1 Historia

Perheväkivalta ja uhkailutapauksiin liittyvän lainsäädännön katsottiin olevan puutteellinen 1990-luvulla Suomessa. Väkivaltarikosten ennalta estämiseksi ja kotirauhan sekä yksityiselämän suojaamiseksi haluttiin lisäsäännöksiä, joilla voidaan ennalta estää rikoksia sekä parantaa uhrin asemaa. Suomessa ei ennen lakia lähestymiskiellosta ollut lainsäädäntöä, jonka nojalla henkilöä voitaisiin kieltää tapaamasta jotakuta toista (HE41/1998).

2.2 Lainsäädäntö Pohjoismaissa

Tapaamista rajoittava lainsäädäntö on Suomessa säädetty muiden Pohjoismaiden jälkeen ja lain valmisteluvaiheessa käytettiin hyväksi tutkimustuloksia ja kokemuksia muista Pohjoismaista. Ruotsissa vastaava laki (Lag om besöksförbud) on ollut voimassa vuodesta 1988. Ruotsin lainsäädäntö lähestymiskielto-

asiassa on hyvin samansisältöinen kuin Suomessa. Norjassa tapaamiskielto on ollut lainsäädännössä vuodesta 1995. Norjassa tapaamiskielto lainsäädäntö on sisällytetty rikosprosessilainsäädäntöön ja rikkomistapauksissa rangaistusmaksimi on vuosi vankeutta. Tanskassa poliisiviranomainen voi antaa häirintätapauksissa virallisen varoituksen. Tanskassa käytössä oleva virallinen varoitus on voimassa viisi vuotta kerrallaan. Poliisin määräämän virallisen varoituksen aikana ei saa olla yhteydessä varoituksella suojattuun henkilöön. Varoituksen rikkomisesta seuraa sakkoa tai vankeutta 6 kuukautta (HE41/1998).

2.3 Tilanne Suomessa ennen lainsäädäntöä lähestymiskiellosta

Akuuteissa perheväkivalta- tai uhkailutilanteissa sovelletaan rikoslain lisäksi poliisilakia tilanteen rauhoittamiseksi. Poliisilaki ei anna kuitenkaan mahdollisuutta säilyttää uhkailijaa poliisiin suojissa kuin maksimissaan 24 tuntia. Poliisilain säännösten nojalla voidaan ennalta estävänä toimenpiteenä ottaa henkilö kiinni, vaikka rikosta ei olisi vielä tapahtunut. Asia on tietenkin erilainen, jos rikos on jo tapahtunut, minkä jälkeen sovelletaan pakkokeinolain kiinniotto- ja pidätysoikeuksia. Lainsäädännölle lähestymiskiellosta koettiin olevan tarve ja mallia otettiin muista Pohjoismaista lainsäädäntöä suunniteltaessa.

Poliisilain 14 §:ssa säädetään kotirauhan suojaamisesta. Poliisilla on oikeus poistaa paikalta kotirauhaa häiritsevä henkilö. Mikäli paikalta poistaminen on riittämätön toimenpide, niin henkilö voidaan ottaa kiinni tarpeelliseksi ajaksi, kuitenkin enintään 12 tunniksi. Poliisilaki 20 §:n mukaan henkilö voidaan poistaa kotoaan, mikäli hän on häiriöksi ja tulevalla käytöksellä mahdollisesti syyllistyisi henkeä ja terveyttä vaarantavaan rikokseen. Mikäli paikalta poistaminen on riittämätön toimenpide, niin henkilö voidaan ottaa kiinni rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi tarpeelliseksi ajaksi, kuitenkin enintään 24 tunniksi. Poliisilain säännökset ovat käytännössä toimivia, mutta eivät kuitenkaan anna rikoksen uhrille tai väkivallan uhan alla olevalle henkilölle turvaa kuin lyhyen ajan. Poliisilain 14 § mukaan kotirauhaa tulisi olla jo tosiasiallisesti rikottu, kun taas saman lain 20 § kohtaa voidaan soveltaa ennalta estävänä toimenpiteenä rikoksen välittömästi uhatessa.

Voimassa olevasta lainsäädännöstä katsottiin puuttuvan keinoja, joilla voitaisiin ennalta torjua tiettyjen, aikaisempien tai nykyisten pari- tai perhesuhteidensa perusteella väkivallalle alttiiden henkilöiden keskinäisiä väkivallantekoja ja rauhanhäirintää. Väkivallan uhkaa ja turvattomuutta voi aiheuttaa myös muun henkilön kuin pari- tai perhesuhteen osapuolen käyttäytyminen.

Yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa esiintyy runsaasti työttömyyttä ja sosiaalista syrjäytyneisyyttä voi esiintyä sivullisiin henkilöihin kohdistuvaa häirintää ja väkivallan uhkaa. Hallituksen esityksessä HE 41/1998 todetaan, että lähestymiskiellon rikkomisen seuraamukset eivät välttämättä estä kiellettyä tapaamista silloin kun kiellon rikkoja on tekemässä vakavaa rikosta ja pitää kiellon rikkomisesta seuraavaa rangaistusta tavoittelemiinsa etuihin nähden vähäisenä. Lähestymiskiellon tavoitteiden toteutumiseksi hallituksen esityksessä mainitaan, että kieltoon määrättyjä sekä kiellolla suojattavia tulisi auttaa sosiaalityön keinoin. (HE 41/1998)

3 LÄHESTYMISKIELTO LAINKÄYTTÖASIANA

Lähestymiskielto lainkäyttöasiana voidaan oikeudelliselta luonteeltaan rinnastaa lähinnä pakkokeinoihin, turvaamistoimiin tai liiketoimintakieltoon. Lähestymiskiellon päätarkoituksena on antaa suojaa mahdollisia tulevia oikeudenloukkauksia vastaan ja ennalta ehkäistä rikoksia. Lähestymiskieltoasiassa kysymys on varautumisesta tuleviin oikeudenloukkauksiin ja niiltä suojautumisesta sillä, että tiettyjä henkilöitä kielletään olemasta yhteydessä toisiinsa, toista tahtonsa mukaisesti ja toista tahtoaan vastoin. Lähestymiskieltoasian luonteeseen kuuluu, että tarvittaessa siitä olisi päätettävä nopeasti ja joustavasti.

Lähestymiskielloa suojakseen tarvitsevan henkilön tulee voida kiireellisessä tapauksessa saada päätös pikaisesti ja verrattain yksinkertaisessa menettelyssä. Täysimittainen tuomioistuinkäsittely on tällaiseen kovin raskas väline. Toisaalta kieltoon määrättävän henkilön oikeusturva vaatii, että kieltoon määrääminen edellyttää aina tapauskohtaista olosuhteiden selvittämistä, eikä ainakaan lopullista kieltoa pitäisi voida määrätä yksinomaan hakijan antamien tietojen perusteella. Lähestymiskieltoasiassa näyttökysymykset voivat olla vaikeita. Tällainen olosuhteiden selvittäminen oikeudenmukaisella tavalla tapahtuu parhai-

ten oikeudenkäynnissä. Vaikka lähestymiskiellolla puututaankin henkilön oikeuksiin vain vähän, on sen määrittämisessä kysymys sen tyyppisestä henkilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevasta asiasta, jossa osallisilla tulee lähtökohdaisesti olla oikeus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi (HE 41/1998). Tuomioistuinmenettelyn tulee taas täyttää kaikki nykyaikaiselle oikeudenkäynnille asetettavat asianmukaisuuden ja oikeudenmukaisuuden vaatimukset. Tuomioistuimessa menettely ei huomattavasti poikkea siellä rikosasioissa noudatettavista menettelytavoista.

4 LÄHESTYMISKIELTO

Laissa lähestymiskiellosta säädetään edellytyksistä ja perusteista, joilla lähestymiskielto voidaan määrätä uhkailua tai häirintää aiheuttavalle henkilölle.

4.1 Laki lähestymiskiellosta 1§

Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto.”

Jos itsensä uhatuksi tunteva henkilö ja henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, asuvat vakituisesti samassa asunnossa, lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan torjumiseksi (perheen sisäinen lähestymiskielto).

Laki lähestymiskiellosta tuli voimaan 1.1.1999. Lain ensisijaisena tarkoituksena on antaa suojaa lähisuhteessa oleville henkilöille ja lain tarkoituksena on ollut myös parantaa uhrin asemaa ja lisätä tasa-arvoa eri sukupuoli- ja ikäryhmien välillä.

4.2 Kiellon määrittämisen edellytykset

Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henki-

lön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä.

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä, jos henkilön, jota vastaan kieltoa pyydetään, uhkauksista, aiemmista rikoksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän todennäköisesti tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen, eikä kiellon määrääminen ole kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, samassa asunnossa asuvien henkilöiden olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat (Laki lähestymiskiellosta).

4.3 Kiellon sisältö

Tuomioistuimen käsittelyssä lähestymiskieltoasia ratkaistaan aina tapauskohtaisesti. Pääsääntöisesti kiellolla (perusmuotoinen lähestymiskielto) kuitenkin estetään lähestymiskieltoon määrätyn kaikenlainen yhteydenotto kiellolla suojattuun henkilöön. On huomattava, että lakia lähestymiskiellosta sovelletaan ainoastaan luonnollisiin henkilöihin. Laajennetussa lähestymiskiellossa yhteydenotto- tai häirinnänkielto voi koskea myös suojatun henkilön työpaikkaa, mutta tällöinkin pääperusteena on nimenomaisesti henkilön suoja, jonka suojattava alue on laajennettu kodin lisäksi esimerkiksi työpaikan ympäristöllä. Poikkeuksena lähestymiskieltoon määrätyn yhteydenotoille on syyt, joissa perusteena on asiallinen tarve ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia (Laki lähestymiskiellosta).

4.4 Kiellon kesto

Perusmuotoinen ja laajennettu lähestymiskielto on voimassa vuoden kerrallaan. Kielto voidaan uudistaa hakemuksesta, ja tällöin kielto on mahdollista saada kahdeksi vuodeksi. Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä kuitenkin vain kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Lähestymiskiellon voimassaolo alkaa heti kiellon määräämisestä.

Rovaniemen hovioikeudessa oli käsiteltävänä tapaus (Rovaniemen HO 13.12.2006 1098), jossa käräjäoikeus oli määrännyt henkilön perheen sisäiseen lähestymiskieltoon 18.10.2006 ja määrännyt kiellon päättymään 18.1.2007. Hovioikeus muutti käräjäoikeuden määräämää kiellon päättymispäiväksi

17.1.2007. Perusteluissaan hovioikeus toteaa, että kiellon kesto ei saa ylittää laissa säädettyä kiellon enimmäispituutta, joten kiellon päättymispäiväksi ei ole voitu määrätä kiellon alkamispäivää järjestysnumeroltaan vastaavaa kuukauden päivää, vaan sitä edeltänyt päivä.

Muutoksenhausta huolimatta lähestymiskieltoa on noudatettava heti, ellei ylemmässä oikeusasteessa määrätä toisin(Laki lähestymiskiellosta 7§).

5 LÄHESTYMISKIELTOON MÄÄRÄÄMINEN

5.1 Tuomioistuin käsittely

Lähestymiskiellon määräävän viranomaisen tulisi riittävällä tavalla voida huolehtia paitsi asian käsittelyn nopeudesta, myös oikeusturvan toteutumisesta. Asiaa ratkaistaessa voidaan joutua ottamaan kantaa sekä oikeudellisiin että näyttöky-symyksiin. Siksi varsinaisen lähestymiskiellon voi määrätä vain tuomioistuin, mutta väliaikaisena siitä voi päättää myös pidättämiseen oikeutettu viranomai-nen, joka käytännössä tarkoittaa päällystöön kuuluvaa poliisimiestä. Tuomiois-tuin voi pyytää poliisia suorittamaan poliisitutkinnan lähestymiskieltopäätökseen vaikuttavien olosuhteiden selvittämiseksi, mikäli lähestymiskieltoasiassa ei ole suoritettu esitutkintaa. Lähestymiskieltoasia voidaan tutkia esitutkinnassa rin-nakkain rikosasian kanssa, mikäli lähestymiskieltoon määrätyn epäillään teh-neen rikoksen suojattavaa kohtaan.

5.2 Toimivaltainen viranomainen

Toimivaltainen tuomioistuin on se tuomiopiiri, jossa lähestymiskieltoa hakevalla on kotipaikka tai jossa lähestymiskielto tulisi pääasiassa sovellettavaksi. Mikäli lähestymiskieltoa käsitellään yhdessä rikosasian kanssa, niin toimivaltainen tuomioistuin määräytyy käsiteltävänä olevan rikosasian mukaan.

Turun hovioikeudessa oli käsiteltävänä rikosasia, jossa asianomistaja esitti vaa-timuksen lähestymiskiellosta rikosasian vastaajalle vasta hovioikeuden pää-käsittelyssä. Hovioikeus tutki ja ratkaisi asian lähestymiskiellosta rikosasian yh-teydessä ja tuomitsi vastaajan perusmuotoiseen lähestymiskieltoon, vaikka vaa-

timusta lähestymiskiellosta ei ollut esitetty alemmassa oikeusasteessa(Turun HO 2005:723).

5.3 Lähestymiskiellon hakeminen

Lähestymiskielloa voi hakea vapaamuotoisella hakemuksella. Kieltoa voi hakea kirjallisesti tai suullisesti. Hakemuksesta on käytävä ilmi, kenelle haetaan lähestymiskielloa ja kuka on lähestymiskiellolla suojattava henkilö. Yleensä lähestymiskielloa hakee suojan tarpeessa oleva henkilö itselleen. Hakemuksessa tulee olla peruste mihin vaatimus lähestymiskiellosta perustuu. Mikäli asiaan liittyy jo tapahtunut rikostapahtuma, jonka perusteella haetaan lähestymiskielloa niin lähestymiskielloasiasa voi viedä eteenpäin yhdessä rikosasian kanssa. Lähestymiskielloa voi hakea käräjäoikeuksista ja poliisilta, joissa molemmissa on valmiita lomakkeita lähestymiskiellon hakemista varten.

Lähestymiskiello asioissa voi olla poliisitutkinnassa näyttöongelma väkivallan uhan tai häirinnän laadun selvittämiseksi. Asian selvittämiseksi olisikin hyvä, jos suojaa hakevalla olisi antaa kirjallisia todisteita tai nimetä henkilötodistajia häirinnän toteamiseksi. Väkivallan uhan tai häirinnän tulisi olla myös ulkopuolisen henkilön havaittavissa, kun tutkitaan perusteita ja edellytyksiä lähestymiskielloon määräämiselle(HE 41/1998).

5.4 Aloiteoikeus lähestymiskielloasiassa

Lähestymiskielloa voi hakea myös sosiaali- tai poliisiviranomainen, mikäli ollaan tilanteessa, jossa lähestymiskiellon suojaa tarvitseva ei uskalla itse hakea lähestymiskielloa. Hallituksen esityksessä HE 41/1998 mainitaankin, että poliisi ja sosiaaliviranomainen ovat virkansa puolesta usein tekemisissä henkilöiden kanssa, joita lähestymiskiellon määrääminen saattaisi hyödyttää. Poliisilla ja sosiaaliviranomaisilla katsotaan olevan toimenkuvansa vuoksi olevan edellytykset arvioida lähestymiskiellon tarvetta ja vaikutusta suojaa tarvitsevan olosuhteisiin.

Lisäksi hallituksen esityksessä mainitaan kyseisten viranomaisten olevan asian-tuntijan roolissa ja mahdollisuuden toimia tukihenkilönä lähestymiskielltoprosessin aikana. Esimerkiksi rikosasian esitutinnan aikana poliisille voi selvitä olo-

suhteita, joiden perusteella lähestymiskieltoasiaa tulisi harkita rikoksen uhrin suojaamiseksi väkivallalta tai häirinnältä. Poliisin ja sosiaalityöntekijöiden asiantuntijan rooli korostuu kiireellisissä perheväkivaltatilanteissa, joissa lähestymiskiellon suojaa tarvitseva henkilö ei välttämättä itse ymmärrä tai uskalla olla aloitteellinen lähestymiskieltoasiassa hakeakseen itselleen suojaa lähestymiskiellosta.

5.5 Asian käsittely kärjäoikeudessa

Tuomioistuinkäsittelyssä lähestymiskieltoasiat rinnastetaan rikosprosessuaaliin pakkokeino- tai liiketoimintakieltoasioiden käsittelyyn, joten lähestymiskieltoasian käsittely voidaan käydä kärjäoikeudessa yhden lainoppineen kokoonpanolla. Kärjäoikeuslain 17§:n mukaan lähestymiskieltoasiaa ei kuitenkaan voi ratkaista tuomioistuinharjoittelua tekevä oikeusnotaari. Lähestymiskieltoasia voidaan käsitellä yhdessä asiaan liittyvän rikosasian kanssa, jolloin oikeuden kokoonpano määräytyy syyttäjän ajaman syytteen mukaan. Lähestymiskieltohakemus käsitellään aina kiireisenä kärjäoikeudessa. Käsittelyssä kuullaan molempia osapuolia ja mahdollisia todistajia. Lähestymiskieltoasiaa voidaan ratkaista kärjäoikeudessa ilman, että lähestymiskieltoon määrätty on läsnä, mikäli hänet on haastettu käsiteltävään istuntoon tietyllä menettelyllä ja ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista poissaolosta huolimatta. Lähestymiskielloa määrätessään kärjäoikeus harkitsee aina väkivallan uhan tai häirinnän laadun aina tapauskohtaisesti. Laissa lähestymiskiellosta on säädetty velvoite, jonka mukaan kärjäoikeuden on huolehdittava lähestymiskieltoasian perusteellisesta käsittelystä. Tarvittaessa kärjäoikeus pyytää poliisitutkintaa kiellon perusteiden ja edellytysten selvittämiseksi. Kärjäoikeuden käsittelyssä poliisi tai sosiaaliviranomainen voi käyttää puhevaltaa, vaikka nämä eivät olisi hakijoina lähestymiskieltoasiassa.

Lähestymiskiellon kumoamisesta tai muuttamisesta säädetään Laki lähestymiskiellosta 16§:ssä. Kiellon osalliset eivät voi keskenään sopia kiellon päättymisestä, vaan päätökset kiellon kumoamisesta tai muuttamisesta tehdään tuomioistuimessa. Mikäli keskenään sopiminen olisi mahdollista, niin olisi hankala saada näyttöä rikoksesta, jos toinen osallinen yksipuoleisesti väittäisi lähestymiskiellon päättämisestä osallisten kesken.

5.6 Lähestymiskiellon rekisteröinti

Tuomioistuimen lähestymiskielltopäätöksen jälkeen tiedot lähestymiskiellosta talletetaan poliisiasian tietojärjestelmään lähestymiskiellon valvonnan mahdollistamiseksi (Laki lähestymiskiellosta 15§). Poliisiasiantietojärjestelmään talletetaan henkilötiedot sekä suojattavasta että kieltoon määrätystä henkilöstä. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (22.8.2003/761) antaa mahdollisuuden tallettaa henkilötiedot molemmista osallisista kyseiseen järjestelmään.

Käytännössä lähestymiskielloa olisi hankala valvoa, ellei valvovalla viranomaisella olisi henkilörekisteriä suojatuista ja kieltoon määrätystä henkilöstä. Lähestymiskielloa koskevat tiedot poistuvat poliisiasian tietojärjestelmästä kahden vuoden kuluttua lähestymiskiellon päättymisestä (Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa).

5.7 Oikeudenkäyntikulut lähestymiskieltoasioissa

Lähestymiskieltoasioissa on pääsääntönä, että asian molemmat osapuolet itse vastaavat asiassa syntyvistä oikeudenkäyntikuluista (Laki lähestymiskiellosta 14§). Vain poikkeustapauksissa voidaan asian hävinnyt osapuoli velvoittaa suorittamaan asian voittaneen osapuolen oikeudenkäyntikulut. Tällaisena poikkeustapauksena voi tulla kyseeseen esimerkiksi tilanne, jossa toinen henkilö on kiusantekotarkoituksessa vaatinut lähestymiskielloa.

Itä-Suomen hovioikeudessa oli käsiteltävänä tapaus (16.11.2010 1113), jossa oli kyseessä lähestymiskieltoon haetun henkilön oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksesta valtiota kohtaan. Henkilöä kohtaan haettu lähestymiskieltohakemus hylättiin käräjäoikeudessa, mutta se ei vaikuttanut oikeudenkäyntikulujen maksamiseen kummankin osapuolen omalta osaltaan. Hovioikeus katsoi, että valtio ei ole korvausvelvollinen oikeudenkäyntikuluista hakemuksen mukaan kiellon kohteena olevalle henkilölle vaikka lähestymiskieltohakemus hylättiin oikeudessa.

6 LÄHESTYMISKIELTOJEN ERIMUODOT

Väkivallan uhkaa voi olla erilaisissa tilanteissa, joten lähestymiskieltoasia voi tulla kyseeseen lähisuhteiden lisäksi myös esimerkiksi rikosprosessin osallisten kesken. Lähestymiskielloista on säädetty laissa erimuotoisia, joiden tarkoitus on suojata väkivallan uhria erilaisissa tilanteissa.

6.1 Perusmuotoinen lähestymiskielto

Perusmuotoinen lähestymiskielto kieltää kieltoon määrättyä henkilöä tapaamasta suojattavaa henkilöä tai muutenkaan ottamasta suojattuun henkilöön yhteyttä taikka edes yrittää sitä. Yhteydenottojen lisäksi kieltoon määrätty ei saa seurata tai tarkkailla suojattavaa henkilöä. Perusmuotoinen lähestymiskielto kieltää näin ollen esimerkiksi puhelinsoitot, kirjeet, ovikellon soittamiset, vierailuyritykset ja muut vastaavat yhteydenottoyritykset.

Perusmuotoista lähestymiskieltoa voi hakea väkivallan tai häirinnän kohteena oleva luonnollinen henkilö. Aloiteoikeus on myös viranomaisilla (poliisi, sosiaali-toimi), jotka virkansa puolesta ovat tekemisissä henkilöiden kanssa joille mahdollisesti lähestymiskielto voisi antaa suojaa.

Käräjäoikeus määrää perusmuotoisen lähestymiskiellon enintään vuodeksi kerrallaan. Jatkoa voidaan hakea käräjäoikeudelle esitetyllä pyynnöllä. Käräjäoikeus tutkii onko edellytyksiä lähestymiskiellon jatkamiselle ja ratkaisee lähestymiskiellon jatkamisen tarpeellisuuden. Lähestymiskieltotapaukset tutkitaan aina tapauskohtaisesti.

Laki lähestymiskiellosta 2§:ssä on säädetty lähestymiskiellon määräämisen edellytyksistä. Kyseisessä lainkohdassa mainitaan, että tulisi olla perusteltu aihe olettaa, että kieltoon määrätty henkilö tulisi tekemään suojan kohteena olevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään sitä.

6.2 Väliaikainen lähestymiskielto

Laki lähestymiskiellosta on tarkoitettu tilanteisiin, joissa perustellusta syystä henkilö tuntee tulleensa toisen ihmisen uhkaamaksi. Tarve lähestymiskieltoon

määräämiselle voi tulla nopeasti ja mihin vuorokaudenaikaan tahansa, joten lähestymiskielto voidaan määrätä myös väliaikaisena. Hallituksen esityksessä HE 41/1998 on yhtenä tavoitteena ollut parantaa uhrin asemaa väkivalta- ja uhkailutilanteissa. Väliaikaisella lähestymiskiellolla pystytäänkin tehokkaasti puuttumaan nopeisiin kriisitilanteisiin muun muassa perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilanteissa.

Käytännössä väliaikainen lähestymiskielto on aiheellinen tilanteissa, joissa on olemassa perusteltu syy olettaa häiritsevän käyttäytymisen jatkuvan ja nopealla lähestymiskieltoprosessilla pystytään luomaan esimerkiksi turvallisemmat elinolosuhteet nopeasti häiriötilanteiden jälkeen.

Pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä on oikeus määrätä väliaikainen lähestymiskielto. Kiellon osallisille tulisi saattaa mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa, mutta asia voidaan ratkaista ilman kuulemistakin, mikäli asia ei siedä viivytystä. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulee saattaa lähestymiskielto asia viipymättä kuitenkin viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa toimivaltaisen kärjäoikeuden käsiteltäväksi. Väliaikaisen lähestymiskiellon perusteena oleva asian käsittelyaineisto on toimitettava kärjäoikeuteen hakemuksen kanssa. Väliaikaiseen lähestymiskieltoon ei voi hakea muutosta. Väliaikainen lähestymiskielto voidaan määrätä myös tuomioistuimessa.

6.3 Laajennettu lähestymiskielto

Perusmuotoinen lähestymiskielto ei välttämättä anna riittävää suojaa häirinnältä. Lähestymiskielto on mahdollista määrätä laajennettuna, mikäli perusmuotoisen lähestymiskiellon arvioidaan olevan riittämätön turvaamistoimenpide rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi. Lähestymiskielto voidaan määrätä kattamaan muitakin paikkoja kuin suojattavan koti. Tällaisia paikkoja voisivat olla työpaikka, oppilaitos tai muu vakituinen kohde, jossa suojattavalla on tapana oleskella. Laajennetussa lähestymiskiellossa voidaan määritellä myös tiettyihin kellonaikoihin perustuvia kiellettyjä alueita, joissa kieltoon määrätty ei saa oleskella. Laajennettu kielto voi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa uhattu henkilö kulkee säännön mukaista reittiä töihin tai vie lapsen tarhaan ja tuntee tilanteen uhkaavaksi kulkiessaan säännöllisillä reiteillä. Kieltoon määrätylle voidaan mää-

rätä ajallisia rajoituksia olla oleskelematta tietyllä alueella (Laki lähestymiskielosta).

Hallituksen esityksen (HE 41/1998) mukaan ei ole kuitenkaan kohtuullista määrätä kieltoa koskemaan yleisiä paikkoja, kuten ostoskeskuksia tai muita vapaa-ajanviettopaikkoja. Kieltoon määrätyn oleskelua ei voisi näissä tiloissa kieltää tai rajoittaa kuin erityisen painavista syistä. Kieltoon määrätty ei saisi julkisissa tiloissa kuitenkaan tehdä minkäänlaisia yhteydenottoja kiellolla suojattuun henkilöön.

6.4 Perheen sisäinen lähestymiskielto

Perheväkivaltatapauksia on Suomessa tutkimusten mukaan paljon. Väkivallanteot perheissä eivät ole perheen sisäinen ongelma vaan asia, johon yhteiskunnan on puututtava.

On myös mahdollista hakea lähestymiskielto toista perheenjäsentä vastaan. Perheen sisäinen lähestymiskielto tuli voimaan 2005. Ennen lakimuutosta varsinaisen lähestymiskiellon määräämisessä ongelmaksi muodostui usein se, ettei samassa taloudessa asuvaa vastaan voinut hakea lähestymiskieltoa. Lähestymiskiellon tarve kuitenkin voi ilmetä perheen sisällä asuttaessa yhteisessä taloudessa. Tällaisen perheen sisäisen lähestymiskiellon edellytyksenä onkin se, että hakija ja se, jota vastaan kieltoa haetaan, asuvat samassa taloudessa (HE144/2003).

Kielto velvoittaa kieltoon määrätyn henkilön muuttamaan pois yhteisestä asunnosta, eikä hän saa palata sinne. Perheen sisäinen lähestymiskielto on sisällöltään kaikkein ankarin lähestymiskiellon muoto, ja siinä puututaan kieltoon määrätyn henkilön perusoikeuksiin voimakkaasti. Perheen sisäinen lähestymiskielto voi tulla kyseeseen tilanteissa, joissa henkilön uhkauksista tai aiemmasta käyttäytymisestä on pääteltävissä, että olisi todennäköistä tämän tekävän uhatuksi tulleen henkilön terveyteen, henkeen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen. Perusteet lähestymiskiellon määräämiselle perheen sisällä harkitaan tapauskohtaisesti ja käräjäoikeus pyytää tarvittaessa poliisitutkintaa olosuhteiden selvittämiseksi. Myös perheen sisäinen lähestymiskielto sisältää perusmuotoisen lä-

hestymiskielloin vaikutukset. Kieltoon määrätty ei siis saa tavata eikä millään muulla tavalla ottaa yhteyttä henkilöön, jota kiellolla suojataan. Kuten tavallisesakin lähestymiskiellossa, myös suojattavan henkilön tarkkailu ja seuraaminen on kielletty. Tarpeen vaatiessa myös perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä laajennettuna. Tällöin perheen yhteisestä asunnosta poistettu henkilö ei saa edes oleskella yhteisen asunnon läheisyydessä tai muussa määrättyssä paikassa (Laki lähestymiskiellosta).

Myös poliisi voi määrätä perheen sisäisen lähestymiskiellon väliaikaisena. Poliisin määräämä väliaikainen perheen sisäinen lähestymiskielto menee samalla tavalla käräjäoikeuden käsittelyyn kuin perusmuotoinen lähestymiskielto (Laki lähestymiskiellosta).

Lakimuutoksen taustalla on ollut halu parantaa rikoksen uhrin asemaa. Lakimuutoksella haluttiin perusteet lainsäädäntöön saada rikoksen tekijä ja uhri erilleen samasta taloudesta perheväkivaltatapauksissa. Henkilöiden erottaminen toisistaan lainsäädännön keinoin antaa osallisille mahdollisuuden kertoa rikkomistapauksesta esitutkinnassa tai oikeuskäsittelyssä ilman väkivallan uhkaa. Erottamisen on katsottu tuovan rauhallisemman ajanjakson uhrin elämään, jolloin hän voi järjestellä käytännön asioita, jotka ovat mutkistuneet perheväkivallan vuoksi. Käräjäoikeuden määräämissä perheen sisäisissä lähestymiskiellotapauksissa noin puolessa on taustalla poliisin määräämä väliaikainen kielto. (OPTL 7/2008)

7 LÄHESTYMISKIELTOLAIN SOVELTAMINEN

Lähestymiskiellolla on haluttu erityisesti tuoda suojaa lähisuhteessa eläville ihmisille, jotka joutuvat häirinnän kohteeksi. Lähestymiskielloa voidaan hakea avio- tai avopuolisolle tai näihin rinnastettavalle henkilölle, mutta myös esimerkiksi aikuisiin lapsiin, jotka häiritsevät omia vanhempiaan. Lähestymiskiellon tarve voi tulla kyseeseen myös naapureiden välisissä ongelmallisissa suhteissa tai ihmisten työtehtäviin liittyvissä uhkailutilanteissa.

Lähestymiskielto voidaan määrätä samalla suojaamaan myös hakijan alaikäisiä lapsia. Erillistä hakemusta ei tarvita lapsille, mikäli vanhempi on lähestymiskiel-

lon suojaa hakeva henkilö. Lapset voi liittää samaan hakemukseen vanhemman kanssa.

7.1 Soveltaminen perheissä

Lähestymiskiellotapaukset perheiden sisällä olivat käytännössä ongelmallisia ennen perheen sisäisen lähestymiskiellon tultua lainsäädäntöön. Perheen sisäisen lähestymiskiellon tarkoituksena on suojata väkivaltaisissa olosuhteissa olevia henkilöitä. Hallituksen esityksessä (HE144/2003) on perusteltu tarvetta perheen sisäisen lähestymiskieltoon määräämiselle. Perheen sisäisellä lähestymiskiellolla halutaan parantaa perheväkivallan uhrien asemaa sekä parantaa pahoinpitelyn uhrien rikosoikeudellista suojaa vähentämällä syylliseksi epäiltyjen mahdollisuuksia estää syytteen nostaminen. Rikoksen tekijällä on mahdollisuus vaikuttaa rikosasian asianomistajaan, jos yhteiselo jatkuu samassa taloudessa väkivallan teon jälkeen.

Perheen sisäinen lähestymiskielto määrää kieltoon määrätyn henkilön poistumaan kotoaan. Tällaisella menettelyllä halutaan rauhoittaa hankalaksi muodostunut tilanne kotona ja suojella esim. kotona väkivaltaa seuranneita lapsia. Vaikka lapset eivät olisikaan olleet fyysisen väkivallan kohteena, niin heille kokemus väkivaltaisesta käyttäytymisestä voi olla traumaattinen. Lapsien kohdalla heidän voidaan katsoa joutuneen henkisen väkivallan uhreiksi.

7.2 Käytännön ongelmat

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on tehnyt vuonna 2008 perheen sisäisen lähestymiskiellon toimivuudesta tutkimuksen (OPTL 7/2008 Kaltevalla pinnalla - perheen sisäisen lähestymiskiellon arviointitutkimus). Tutkimuksessa on löydetty kiellon lähtökohtiin ja toimeenpanoon liittyviä monia ongelmakohtia. Kiellostä on syntynyt tutkimuksen mukaan myös haitallisia sivuvaikutuksia.

Tutkimuksen mukaan kieltoon määrätyillä esiintyi runsaasti päihteiden väärinkäyttöä ja mielenterveysongelmia. Lisäksi heillä oli usein rankka rikostausta, jonka seurauksena oli vakava ja hankalasti haltuun otettava väkivalta.(OPTL 7/2008). Rikosuhrikomitean mietinnössä (KM2001:5) on todettu kieltoon määrätyillä olevan useasti niin vakava päihdeongelma tai rikollinen elämäntapa, jos-

ta johtuu piittaamattomuutta kieltoa kohtaan tai kieltoon määrätty ei miellä kieltoa lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla.

Lähestymiskiellon osallisille olisi tarkoituksenmukaista tarjota apua sosiaalityön keinoin, mutta tutkimuksen mukaan tämä ei toteutunut riittäväällä tavalla. Kiellon hakijan tukeminen lähestymiskieltoprosessin aikana arvioitiin puutteelliseksi eikä hänen turvallisuutta varmistettu riittäväällä tavalla.

Yhtenä ongelmatyyppinä olivat tapaukset, joissa väliaikaisella lähestymiskiellolla suojattu ei jatkanut prosessia käräjäoikeuteen saakka. Näissä tapauksissa on ilmeisimmin ollut uhrin painostamista lähestymiskieltoprosessin keskeyttämiseksi.

Kiellon toimivuutta voi heikentää lähestymiskieltoon määrättävän pois jäänti asian käsittelyistunnosta. Asia voidaan ratkaista ilman läsnäoloa, mikäli vastaa-ja on haastettu tietyn menettelyn mukaisesti istuntoon. Poissaolo kuitenkin voi vaikeuttaa käytännön asioiden järjestelyä ja olosuhteiden arvioimista, joka on yksi kieltoon määräämisen edellytys. Poissaolo vaikeuttaa myös lähestymiskieltopäätöksen tiedoksiantoa. Mikäli kieltoon määrätty ei ole saanut tiedoksi käräjäoikeuden lähestymiskieltopäätöstä, niin silloin ei voi syyllistyä lähestymiskiellon rikkomiseen (Rikosuhrikomitean mietintö KM2001:5).

Laki lähestymiskiellosta sallii kieltoon määrätyn yhteydenotot suojattavaan henkilöön, mikäli niihin on asiallinen peruste. Käytännössä rikkomistapauksiin liittyy epäselvyyttä kun yhteydenoton asiallinen peruste on kuitenkin melko tulkinnanvarainen kriteeri. On ollut myös rikkomistapauksia, joissa suojatut ovat myötävaikuttaneet asiaan. Poliisin tekemässä esitutkinnassa selvitetään rikkomukseen johtaneet syyt ja suojatun myötävaikuttaminen lähestymiskiellon rikkomiseen. Jos molemmat lähestymiskiellon osalliset haluavat yhteyden toisiinsa, on ensin pyydettävä kiellon kumoamista (Lappi-Setälä, 2000, s.445). Rikosuhritoimikunnan mietinnössä (KM 2001:5) on todettu, että viranomaisilla tulisi olla oikeus hakea lähestymiskiellon kumoamista tilanteissa, joissa kiellolla suojattu on oma-aloitteisesti pitänyt yhteyttä kieltoon määrättyyn henkilöön.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tekemän tutkimuksen mukaan kieltoon määräämisellä voi olla haitallisia sivuvaikutuksia. Kieltoon määräämisen jälkeen syr-

jäytyminen on lisääntynyt kieltoon määrätyillä henkilöillä ja heidän alkoholinkäytönsä on lisääntynyt niin voimakkaasti, että seurauksena muutamalla henkilöllä on ollut alkoholinkäytöstä johtuva kuolema. Lähestymiskieltoprosessin aloittaminen on myös joissain tapauksissa kärjistänyt tilannetta. Tämä on voinut johtaa lähestymiskieltoprosessin keskeytymiseen tai väkivallan piiloutumiseen (OPTL 7/2008).

7.3 Viranomaistoiminta

Lähestymiskieltoasioissa viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä uhrien turvallisuuden parantamiseksi. Perheväkivaltatapauksessa ensi kontakti ulkopuolisiin henkilöihin on usein poliisi tai sosiaaliviranomainen. Viranomaisten tulisi tunnistaa tilanteet ja käyttää esimerkiksi lähestymiskieltoasian aloiteoikeutta kiellon vireille laittamiseksi. Viranomaisten tietämys perheväkivallasta ilmiönä ja tarvittavien tukielementtien tunteminen auttavat ohjaamaan rikoksen uhrin avun luokse, jolloin väkivallan kierre saadaan katkeamaan. Pitkään jatkunut väkivaltakierre on voinut aiheuttaa väkivallan kohteen uhriutumista ja traumatisoitumista, jolloin hän ei enää ymmärrä hakea ulkopuolista apua tilanteeseensa poliisin tai sosiaaliviranomaisen luota (OPTL 7/2008).

Tutkimuksen (OPTL 7/2008) mukaan oikeus- ja poliisiviranomaisten kirjauskäytännöissä on ollut puutteita lähestymiskieltoasioissa. Viranomaisilla voi olla puutteita koulutuksessa ja lähestymiskieltoasiaa ei tunneta niin hyvin. Pääkaupunkiseudulla lähestymiskieltoasiat on keskitetty tietyille tuomareille, jolloin asian käsittelyyn tulee yhdenmukaisuutta käsiteltäessä usein samankaltaisia tapauksia. Lähestymiskieltoasiat tutkitaan kuitenkin aina tapauskohtaisesti ja tuomioistuin on vastuussa, että asia tulee käsitellyksi perusteellisesti (Laki lähestymiskiellosta 6§).

Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio on käsitellyt kanteluasiaa (26.2.2003 1749/4/00) joka koski väliaikaista lähestymiskieltoa. Tapauksessa henkilö oli kannellut poliisin toiminnasta, kun hänet oli ohjattu käräjäoikeuteen lähestymiskieltoasiassa, eikä poliisi ollut määrännyt väliaikaista lähestymiskieltoa henkilön väkivaltaista puolisoa kohtaan. Perusteluissa on todettu, että väliaikaisen lähestymiskielton määräämisen edellytyksenä ei välttämättä ole ainoastaan asian

kiireellisyys vaan lainsäätäjän tarkoitus on ollut tehdä lähestymiskieltoprosessin aloittaminen mahdollisimman helpoksi. Apulaisoikeusasiamies toteaa vuonna 2003 tekemässä päätöksessä, että poliisi voisi määrätä enemmänkin väliaikaisia lähestymiskieltoja. Samassa yhteydessä apulaisoikeusasiamies toteaa valtakunnassa oleva eroavaisuuksia toimintamalleissa lähestymiskieltoasioissa eri kaupunkien välillä. Oikeusministeriön lausunnon mukaan poliisin ja käräjäoikeuksien tulisi kehittää koulutusta ja yhteistyötä lähestymiskieltoasiaan liittyen. Oikeusministeriön arvion mukaan lisääntynyt yhteistyö lisäisi lähestymiskieltojen määrää.

Väliaikaisten lähestymiskieltojen määrän lisääntyminen työllistäisi poliisia (HE 144/2003). Esiityksen mukaan poliisin lisääntynyttä työmäärää ei kuitenkaan pidetä kohtuuttomana, kun käräjäoikeus voi joka tapauksessa pyytää poliisitutkintaa lähestymiskieltoasiassa. Käräjäoikeudessa olisi helpompaa käsitellä lähestymiskielto asiaa, jos taustalla on jo pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tekemä väliaikainen lähestymiskieltopäätös perusteluineen ja käsittelyaineistoineen.

8 LÄHESTYMISKIELLON RIKKOMINEN

8.1 Rangaistussäännökset

Lähestymiskiellon rikkominen kriminalisoitiin samalla, kun säädettiin laki lähestymiskiellosta. Kriminalisoinnilla on haluttu tehostaa lähestymiskiellon noudattamista. Tahallinen lähestymiskiellon rikkominen on rangaistavaa. HE 41/1998 on todettu kuitenkin, että mikäli lähestymiskiellon rikkominen tapahtuu tuottamuksellisesti, kyseessä ei olisi rangaistava teko. Käytännössä voi olla tilanteita, joissa lähestymiskieltoon määrätty ja suojaa saava henkilö joutuvat sattumalta tai toisiaan tunnistamatta tekemisiin toistensa kanssa. Kriminalisointi antaa poliisille mahdollisuudet pakkokeinolain käyttämiseen lähestymiskiellon rikkomistapauksissa.

Lähestymiskiellon rikkomisesta on säädetty Rikoslaki 16:9a§:ssa. Rangaistusasteikko on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi. Rangaistussäännön tulee

lainsäätäjän mukaan selvästi osoittaa, kuinka moitittavana yhteiskunta pitää kiellon rikkomista.

Lähestymiskielto ei ole seuraamus tai vaihtoehto rangaistukselle jo tapahtuneesta rikoksesta, vaan kielto on luonteeltaan turvaamistoimi uhan tai häirinnän kohteena olevalle henkilölle.

Lähestymiskiellon rikkominen on yleisen syyteen alainen rikos. Lähestymiskiellon rikkominen on aina tutkittava, vaikka suojattava henkilö ei sitä haluaisikaan. Ongelmatapauksia voivat olla tilanteet, joissa osallisilla on päihteiden käytöstä johtuvaa sosiaalista rajoittuneisuutta ja oman harkintakyvyn alentumista. Lähestymiskieltoon määrääminen on kuitenkin niin voimakas toimenpide, jolla on vaikutus kieltoon määrätyn henkilön perusoikeuksiin, että lainsäätäjä on halunnut kiellon rikkomistapauksissa syyteoikeuden olevan yleisellä syyttäjällä. Samalla asiasta tehdään aina esitutkinta rikoksen ja siihen liittyvien olosuhteiden selvittämiseksi. Poikkeuksena on kuitenkin jo aiemmin mainittu tuottamuksellinen lähestymiskiellon rikkominen, jossa osalliset ovat sattumalta olleet toistensa kanssa tekemisissä (HE 41/1998).

8.2 Pakkokeinolaki lähestymiskiellon rikkomistapauksissa

Lähestymiskiellon rikkomisen kriminalisointi antaa poliisille mahdollisuuden pakkokeinolain soveltamiseen kiellon rikkomistapauksissa. Poliisimies voi ottaa kiinni lähestymiskiellon rikkomisesta epäillyn ilman pidätysmääräystä, mikäli on vaarana, että pidättämisen toimeenpano voi vaarantua. Kiinniottamisesta on ilmoitettava viipymättä pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle (päälystään kuuluva poliisi). Tämän on 24 tunnin kuluessa päätettävä lähestymiskiellon rikkomisesta epäillyn pidättämisestä tai vapaaksi päästämisestä. Lähestymiskiellon rangaistusmaksimi vuosi vankeutta antaa mahdollisuuden pakkokeinolain 1:3§2 kohdan soveltamiseen. Rikoksesta epäilty voidaan kyseisen lainkohdan mukaan pidättää, mikäli on todennäköistä, että rikoksesta epäilty jatkaa rikollista toimintaa tai yrittää vaikuttaa asianomistajaan. Perheväkivaltatilanteisiin liittyvissä lähestymiskieltoapauksissa on usein ilmennyt suojaa hakevan painostamista kiellon peruuttamiseksi tai rikkomistapausten ilmoittamatta jättämisestä kielltoa valvovalle viranomaiselle.

Ellei lähestymiskiellosta olisi lainsäädäntöä, niin poliisilla olisi vähemmän keinoja ratkaista ongelmia perheväkivaltatilanteissa. Poliisilain mukaan henkilö voidaan ottaa kiinni 24 tunniksi rikoksilta ja häiriöltä suojaamiseksi, minkä jälkeen häirikön olisi mahdollista palata kotiinsa (Pakkokeinolaki, Poliisilaki).

.

8.3 Rikkomistapausten valvonta

Poliisi valvoo lähestymiskieltolain noudattamista. Lähestymiskiellot on kirjattu poliisiasian tietojärjestelmään niin suojattavan henkilön kuin kieltoon määrätyn henkilön osalta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että poliisilla on mahdollisuus virkatehtävien yhteydessä saada tieto, kenellä on lähestymiskiello, ja näin se pystyy puuttumaan lähestymiskiellon rikkomistapauksiin. Lähestymiskiello tietyllä henkilöllä antaa poliisille taustatietoa virkatehtävän suorittamiseen esimerkiksi perheväkivalta- tai uhkailutapauksissa. Lähestymiskiello ei sinällään anna fyysistä suojaa uhkailun tai väkivallan kohteelle, mutta antaa lakia soveltavalle viranomaiselle mahdollisuudet paremmin suojata rikoksen uhria häirintätilanteissa. Kun on syytä epäillä lähestymiskiellon rikkomista, niin poliisi on velvollinen toimittamaan esitutinnan rikoksen selvittämiseksi (Esitutkintalaki 30.4.1987/449). Esitutkinnassa poliisilla on mahdollisuus käyttää pakkokeinolain kiinniotto ja pidätysvaltuuksia. Rikoksen esitutkinta on toimitettava ilman aiheutonta viivytystä. Lähestymiskiellotapaukset tulisi muutenkin tutkia aina kiireellisesti.

Poliisi tekee esitutinnan rikoksen selvittämiseksi lähestymiskiellon rikkomistapauksissa. Esitutkinnassa selvitetään rikoksen olosuhteet ja onko kyseessä ollut mahdollisesti tuottamuksellinen lähestymiskiellon rikkominen, jota lainsäätäjä ei ole tarkoittanut rangaistavaksi teoksi (HE41/1998).

9 LÄHESTYMISKIELTOTAPAUKSIEN MÄÄRÄT

Poliisin tilastojen mukaan lähestymiskielloasiat ovat lisääntyneet lain voimassaolon aikana. Lähestymiskielloasia on tullut tunnetuksi kymmenen vuoden aika-

na, jonka vuoksi lähestymiskiellon suojaa tarvitsevat henkilöt sekä asian parissa työskentelevät viranomaiset ovat oppineet lähestymiskiellon soveltamisesta.

9.1 Suomessa

Taulukossa 9.1.1. on poliisiasiantietojärjestelmästä saadut luvut lähestymiskieltoasioiden määrästä koko Suomessa. Taulukossa jaottelu on tehty poliisilaitoksittain ja laitokset on jaoteltu vertailun helpottamiseksi kolmeen ryhmään kokonsa perusteella, pieneen, keskisuureen ja suureen poliisilaitokseen. Taulukossa ei ole suuria eroja määrissä.

Taulukko 9.1.1 Lähestymiskieltoasiat Suomessa

Ilmoitettu Kpl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Etelä-Karjala	22	25	29	12	44	32	41	37	50	48	39	379
Kanta-Häme	31	46	32	21	15	32	22	25	23	22	37	306
Keski-Pohjanmaa	15	8	21	17	29	16	17	14	10	13	13	173
Pohjanmaa	14	15	22	20	25	24	14	23	26	25	30	238
Etelä-Savo	71	50	49	61	79	84	85	88	75	58	73	773
Pohjois-Karjala	15	29	22	19	17	27	11	110	77	71	89	487
Jokilaaksot	12	6	5	6	10	12	19	21	23	31	49	194
Kainuu	12	8	2	2	3	5	5	7	7	12	30	93
Koillismaa	5	1	1	3	1	6	18	4	6	6	3	54
Lappi	36	37	42	67	84	87	74	54	72	60	102	715
Peräpohjola	11	5	6	12	24	20	18	29	20	40	24	209
Pienet laitokset	244	230	231	240	331	345	324	412	389	386	489	3 621
Itä-Uusimaa	107	91	91	124	131	209	186	217	223	166	136	1 681
Keski-Uusimaa	53	77	82	81	107	56	43	37	39	28	33	636
Kymenlaakso	56	46	52	52	54	72	48	68	70	70	77	665
Päijät-Häme	71	53	64	50	64	66	76	61	67	84	84	740
Etelä-Pohjanmaa	30	35	48	50	61	85	80	73	69	61	77	669
Keski-Suomi	92	110	131	125	153	221	175	220	188	222	192	1 829
Satakunta	25	24	31	60	87	68	76	79	59	68	75	652
Pohjois-Savo	32	41	50	73	87	100	103	80	98	106	118	888
Oulu	17	16	7	5	7	14	5	66	92	96	92	417
Keskisuuret laitokset	483	493	556	620	751	891	792	901	905	901	884	8 177
Helsinki	261	252	244	267	232	358	375	244	242	211	224	2 910
Länsi-Uusimaa	160	147	194	161	159	222	203	209	174	161	172	1 962
Pirkanmaa	43	70	74	191	195	220	280	215	191	125	126	1 730
Varsinais-Suomi	46	28	40	33	97	130	118	140	137	162	119	1 050
Suuret laitokset	510	497	552	652	683	930	976	808	744	659	641	7 652

Lähes jokaisessa poliisipiirissä lähestymiskieltoasioita on kirjattu enemmän vuonna 2010 kuin lähestymiskieltoasian alkutaipaleella vuonna 2000.

9.2 Etelä-Karjala

Taulukossa 9.2.1. on lähestymiskieltoasioiden määrät Etelä-Karjalan alueella kunnittain vuosina 2000 - 2010.

Taulukko 9.2.1 Lähestymiskieltoasiat Etelä-Karjalassa

Ilmoitettu Kpl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
Imatra	6	12	8	6	11	8	4	6	8	14	9	92
Parikkala	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Rautjärvi	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	3
Ruokolahti	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Lappeenranta	13	10	19	6	33	23	36	30	42	33	29	274
Lemi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Luumäki	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Savitaipale	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Suomenniemi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taipalsaari	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	22	25	29	12	44	32	41	37	50	48	39	379

Taulukosta on selvästi havaittavissa lähestymiskieltoasioiden keskittyvän alueella olevaan kahteen kaupunkiin, Lappeenrantaan ja Imatralle. Syynä voi olla oikeus ja sosiaalitoimen palveluiden saatavuus syrjäseuduilla. Ihmiset voivat toisinaan olla yhteisöllisimpiä ja elävät tiiviimmissä yhteisöissä syrjäseuduilla, jolloin avun hakeminen henkilökohtaisiin ongelmiin voidaan kokea hankalaksi.

Taulukko 9.2.2 Lähestymiskiellon rikkomiset Suomessa

Taulukossa 9.2.2. on poliisin tietoon tulleet lähestymiskiellon rikkomistapaukset Suomessa vuosina 2000 - 2010.

Ilmoitettu Kpl	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Yhteensä
8030 Etelä-Karjala	27	10	27	19	24	27	40	38	46	47	32	337
8090 Kanta-Häme	8	18	13	8	12	18	18	26	35	37	44	237
8270 Keski-Pohjanmaa	21	9	7	13	15	17	11	25	16	14	33	181
8360 Pohjanmaa	12	5	15	8	17	12	5	25	16	10	17	142
8450 Etelä-Savo	16	17	24	13	13	15	30	25	46	25	52	276
8480 Pohjois-Karjala	32	27	36	29	41	41	41	67	47	32	38	431
8540 Jokilaaksot	8	20	11	15	17	28	27	27	35	19	19	226
8570 Kainuu	19	30	15	10	33	17	32	14	27	51	28	276
8600 Koillismaa	3	11	9	5	1	2	7	11	9	9	6	73
8660 Lappi	13	14	27	26	32	10	26	7	38	29	31	253
8690 Peräpohjola	28	1	5	6	9	15	19	8	12	26	10	139
Pienet laitokset	187	162	189	152	214	202	256	273	327	299	310	2 571
8060 Itä-Uusimaa	100	40	49	78	59	58	42	49	62	67	63	667
8120 Keski-Uusimaa	36	40	53	33	34	45	38	35	37	39	53	443
8150 Kymenlaakso	22	17	32	36	56	53	25	35	24	45	43	388
8210 Päijät-Häme	42	49	42	30	33	51	44	40	35	36	51	453
8240 Etelä-Pohjanmaa	16	19	33	39	43	26	25	41	8	24	23	297
8300 Keski-Suomi	97	35	29	57	54	69	54	67	61	54	60	637
8390 Satakunta	61	31	35	36	32	46	51	64	33	43	30	462
8510 Pohjois-Savo	34	33	19	28	40	41	49	40	50	51	53	438
8630 Oulu	49	38	52	43	40	50	50	39	58	65	50	534
Keskisuuret laitokset	457	302	344	380	391	439	378	410	368	424	426	4 319
8010 Helsinki	137	162	163	142	124	167	169	142	156	111	144	1 617
8180 Länsi-Uusimaa	61	65	51	47	64	94	72	109	93	77	78	811
8330 Pirkanmaa	33	35	29	56	67	103	83	76	93	58	85	718
8420 Varsinais-Suomi	57	43	46	66	61	62	58	86	104	103	70	756
Suuret laitokset	288	305	289	311	316	426	382	413	446	349	377	3 902

Lähestymiskiellon rikkomisissa ei ole suuria muutoksia kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vaan määrät ovat pysyneet suunnilleen samoina vuositasolla erikokoisissa poliisilaitoksissa.

10 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Lähestymiskieltoasioiden määrässä ei ole suuria muutoksia kymmenen vuoden tarkastelujaksolla. Vuonna 2005 on suurten poliisilaitosten ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen piireissä ollut lähestymiskieltoasioiden määrä on kasvanut huomattavasti verrattuna edelliseen vuoteen 2004. Tähän on voinut vaikuttaa lakimuutos perheen sisäisestä lähestymiskiellosta, joka tuli voimaan vuoden 2005 alusta. Lakimuutosten yhteydessä koko lähestymiskieltoasia on voinut olla julkisuudessa esillä, mikä on voinut vaikuttaa lähestymiskieltoasioiden määrään.

Etelä-Karjalassa lähestymiskieltoasiat painottuvat kahteen kaupunkiin, Lappeenrantaan ja Imatralle. On aika yllättävää, että kymmenen vuoden tarkastelu-

jaksolla lähestymiskielto tapauksia ei pienemmissä kunnissa ole juuri ollenkaan. Varmasti tuohon ajanjaksoon kuitenkin on sattunut pienemmissäkin kunnissa esim. perheväkivaltatapauksia tai uhkailutilanteita, joissa lähestymiskielto turvaamistoimena olisi voinut tulla kyseeseen. Vähäiseen lähestymiskiellojen määrään pienemmissä kunnissa voi vaikuttaa poliisin ja sosiaalitoimen palveluiden huono saatavuus kyseisissä paikoissa.

Hallituksen esityksen mukaan lähestymiskieltoon määrättyjä ja suojattuja tulisi pyrkiä auttamaan sosiaalityön keinoin. Sosiaaliviranomaiset tuntevat tukijärjestelmät uhrien ja rikoksen tekijöiden auttamiseksi ja pystyvät näin puuttumaan perheväkivalta ja häiritsemistapauksiin. Sosiaalityöntekijöiden aloiteoikeus lähestymiskieltoasiassa mahdollistaa hankalaan tilanteeseen puuttumiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toisaalta sosiaalityöntekijät saavat usein tietoa perheväkivaltatapauksista vasta poliisilta, ellei uhri ole osannut hakea apua omatoimisesti.

Lähestymiskielto turvaamistoimena ei ole varsinaisesti mikään varotoimenpide, joka voitaisiin määrätä henkilölle varmuuden vuoksi, vaan lähestymiskieltoon määräämiselle täytyy olla lainsäätäjän tarkoittamat edellytykset. Poliisin tehtävänä on mm. estää rikoksia. Poliisin aloiteoikeus lähestymiskieltoasiassa onkin haasteellinen, koska poliisilla voi olla vaikeuksia tunnistaa esimerkiksi uhriutumista ilmiönä perheväkivaltatapauksissa. Poliisikaan ei voi jokaisessa häirintätapauksessa alkaa määrätä lähtökohtaisesti aina rikoksen tekijälle tai uhkailijalle väliaikaista lähestymiskieltoa vaan tilanne tulisi tunnistaa oikein ja tapauskohtaisesti päätettävä, onko lähestymiskiellolle perusteita.

Lähestymiskielto lainsäädännön tarkoituksena on ollut edistää eri sukupuolten ja ikäryhmien välistä tasa-arvoa. Rikkomistapaukset kriminalisoitiin, koska haluttiin osoittaa kuinka moitittavana yhteiskunta pitää tekoja. Lähestymiskielto ei anna käytännössä fyysistä suojaa vaan tarkoituksena on ollut asettaa rajoitukset ja kiellot häirinnälle. Ikävä esimerkki on Kauppakeskus Sellon ampumatapaus, jossa kuoli tekijän ja suojatun lisäksi neljä henkeä. Tapauksessa oli kyseessä laajennettu lähestymiskielto tapaus, joka oli kattanut mm. lähestymiskiellolla suojatun työpaikan. Tapauksessa häirintä oli jatkunut jo vuosia ja tekijä oli syyllistynyt aiemmin lähestymiskiellon rikkomisiin. (Helsingin Sanomat 2.1.2010)

Lainvalmisteluasiakirjoissa on käsitelty lähestymiskieltolainsäädännön perusteita. Niissä todetaan, että monesti sekä suojattavan että kieltoon määrätyn auttamiseksi olisi käytettävä sosiaalityön keinoja. Perheväkivaltatapauksissa on usein taustalla vakava päihdeongelma tai mielenterveyden ongelmia, joihin voidaan tarkoituksenmukaisimmin puuttua sosiaalityön keinoin.

11 LÄHTEET

1. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu: 1749/2000 Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen 26.2.2003 1749/4/00 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio
2. Esitutkintalaki 30.4.1987/449
3. HE 41/1998 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lähestymiskiellosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi
4. HE144/2003 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta
5. Helsingin Sanomat 2.1.2010
6. Itä-Suomen HO 16.11.2010 1113
7. KKO:2007:71
8. Käräjäoikeuslaki 28.6.1993/581
9. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 22.8.2003/761
10. Laki lähestymiskiellosta 4.12.1998/898
11. Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4
12. OPTL 7/2008 Kati Rantala, Mirka Smolej, Jussi Leppälä & Anniina Jokinen: Kaltevalla pinnalla - perheen sisäisen lähestymiskiellon arviointitutkimus
13. OPTL 1/2009 Martti Lehti: Naiset henkirikoksen uhreina
14. Poliisilaki 7.4.1995/493
15. Poliisin tilastot lähestymiskieltoasioista ja lähestymiskiellon rikkomisesta vuosilta 2000-2010, 17.5.2011
16. Rikoslaki 19.12.1889/39
17. Rikosuhrikomitean mietintö KM2001:5
18. Rovaniemen HO 13.12.2006 1098
19. Tapio Lappi-Setälä: Rikosten seuraamukset 2000, s.445, Werner Söderström Lakitieto oy